

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Pöyhönen, Sari; Vaarala, Heidi

Title: Kotouttamistyön asiantuntijoiden osaamista kehittämässä

Year: 2013

Version:

Please cite the original version:

Pöyhönen, S. & Vaarala H. (2013, 14.3.2013). Kotouttamistyön asiantuntijoiden osaamista kehittämässä. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta : Kielikoulutuspolitiikan verkoston verkkolehti* (Maaliskuu). Retrieved from <http://www.kieliverkosto.fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-maaliskuu-2013/>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Kotouttamistyön asiantuntijoiden osaamista kehittämässä

Sari Pöyhönen ja Heidi Vaarala

Yksinäiset johannat

Tapahtuipa kerran eräissä alakouluissa. Kaksi tutkijaa kävi vierailulla alakouluissa ja alusti monikielisen ja monikulttuurisen koulun haasteista. Alustusta seurasi keskustelua, jossa tutkijat kysyivät opettajilta, miten maahanmuuttajataustaisten oppilaiden asiat sujuvat heidän koulussaan. Eräs opettaja vastasi: ”Hyvin, onhan meillä Johanna.” Johanna oli valmistavan luokan opettaja. Hänen ryhdistään ja hieman vaivaantuneesta olostaan tutkijat päättelivät, että pedagoginen asiantuntemus ja vastuu maahanmuuttajataustaisten oppilaiden oppimisesta ja integroimisesta yleisopetukseen oli yksin hänellä.

Tämä esimerkki ei ole kovin poikkeuksellinen, vaan kertoo paljon siitä, miten monenlaisia pedagogisia haasteita ja mahdollisuuksia maahanmuuttajataustaiset oppilaat tuovat tullessaan. Haasteet ja mahdollisuudet kiteytyvät muun muassa siihen, miten kouluissa luodaan yhteistä toimintakulttuuria ja käytänteitä, miten opitaan ja opetetaan ja miten asiantuntijoiden (esim. opettajien, opinto-ohjaajien, kuraattorien, koulupsykologien) osaamista kehitetään.

Asiantuntijuuden kasvaminen SPECIMA-koulutuksessa

Osallisena Suomessa (2011–2013) on valtakunnallinen maahanmuuttajien kotoutumista edistävä kokeilulakihanke. Hankkeessa painottuu koulutus. Siinä luodaan ja kokeillaan vaihtoehtoisia tapoja kotoutumiskoulutuksen järjestämiseksi sekä kehitetään koulutuksen sisältöjä ja alkuvaiheen ohjausta ja neuvontaa. Yksi keskeisistä tavoitteista on kehittää kotouttamistyön asiantuntijoiden osaamista sekä moniammatillista yhteistyötä. Siis sitä, että Johanna ei jätetä yksin, olipa hän sitten opettaja, sosiaalityöntekijä tai työhallinnon asiantuntija.

Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa hanketta SPECIMA-koulutuksella. Opetus- ja ohjaushenkilöstölle suunnattu koulutus voi olla valmentavaa, pätevöittävää tai täydennyskoulutusta. Tässä teemanumerossa esitellään Suomea kaiken ikää täydennyskoulutusta, jota järjesti Jyväskylän yliopiston Kielikampus vuosina 2011–2013. Koulutus lähti liikkeelle Osallisena Suomessa hankkeen tavoitteista, ja sen kattavana teimana oli kotoutuminen yhteisöllisenä prosessina.

Koulutuksessa tarkasteltiin suomen kielen oppimista elämänkaarella, ja osallistujilla oli mahdollisuus verkostoitua eri opettaja- ja ohjausalojen ammattilaisten kanssa varhaiskasvatuksesta aikuiskoulutukseen.

Eija Aalto, Maisa Martin ja Minna Suni kuvaavat artikkelissaan tarkemmin Suomea kaiken ikää ?koulutuksen tavoitteita, sisältöjä ja käytänteitä. He pohtivat myös moniammatillisen yhteistyön rajoja ja mahdollisuuksia sekä täydennyskoulutuksen uudistamistarpeita.

Suomea kaiken ikää ?koulutuksessa oli kirkkaana mielessä se, että maahanmuuttajataustaiset oppijat eivät ole vain tietyn opettajan tai opettaja-alan arkea, vaan eettinen ja laadukas moniammatillisuus edellyttää koko työyhteisön sitoutumista. Koulutuksessa tärkeässä osassa oli pysähtyminen. Osallistujilla oli mahdollisuus pohtia arvoja, toimintaa ja tavoitteita samassa tilanteessa olevien kanssa. Näistä pysähtymisen paikoista syntyi kehittämishankkeita, joita esitellään lehden muissa artikkeleissa. Yhteistä kaikille artikkeleille näyttää olevan monimuotoisen yhteistyön korostuminen.

Yhteistyö on tarpeen opettajien kesken: *Julia Mikkola* Mikkolan koulusta, *Tiina Elonen* Martinlaakson koulusta ja *Maiju Tykkyläinen* Länsimäen koulusta Vantaalta kuvaavat artikkeleissaan valmistavan opetuksen ja perusopetuksen rajoja ylittäviä ratkaisuja, joista näyttää hyötyvän koko koulun väki. Malleissa tuodaan valmistavan opetuksen oppilaita jo varhaisessa vaiheessa eri tavoin yhteen suomea äidinkielenään puhuvien oppilaiden kanssa. Näin syntyneet kaverisuhteet tukevat myös informaalia kielenoppimista.

Oppilaitoksessa toimivien eri ammattiryhmien välinen yhteistyö on myös esillä Tampereen seudun ammattiopiston kokeilussa, jossa eri tavoin luku- ja kirjoitustaitoisia opiskelijoita luotsaavat samassa ryhmässä kaksi opettajaa ja opintoavustaja. *Marja Huttunen* kertoo artikkelissaan TOSSU-kokeilusta, jossa moniammatillinen yhteistyö konkretisoituu nuorten oppimisen ja sosiaalisten ja elämänhallintaan liittyvien kysymysten ratkaisemisessa. Ajatuksia herättävä on myös kokeilun lähtökohta: luku- ja kirjoitustaitoa tarkastellaan osaamisen eikä osaamattomuuden näkökulmasta.

Vapaan sivistystyön panos maahanmuuttajien suomen kielen opetuksessa on lisääntynyt merkittävästi viime vuosina. Kirkkonummen kansalaisopistossa on reippaasti ryhdytty häivyttämään rajoja kielenoppijoiden ja paikallisten välillä. Erilaisista tuoreista kokeiluista kerrotaan artikkelissa ”Kansalaisopisto – väylä suomalaiseen yhteiskuntaan”, jonka ovat kirjoittaneet *Anna Lyytikäinen, Gosia Gwiazda, Elina Räisänen, Anni Henricson ja Sari Pankkonen*.

Opettajien ja ohjaajien kiinnostus täydennyskoulutusta kohtaan ei ole heikentynyt. Mistä se kertoo? Työkenttä muuttuu jatkuvasti, ja siksi ne tiedot ja taidot, joita peruskoulutuksessa on saanut, kaipaavat päivitystä ja kyseenalaistamista. Työ on yhä enemmän moniammatillista tiimityötä ja tähänkin kaivataan kehittämisen välineitä ja aikaa yhteiseen pohdintaan. Tämän ajan tulisi sisältyä jokaisen perustyöhön – ammatista riippumatta.

Kirjoittajista Sari Pöyhönen työskentelee professorina (ma) ja Heidi Vaarala yliopistonopettajana Jyväskylän yliopistossa.

JK. Kiinnostuitko SPECIMA-koulutuksesta? Lue lisää esimerkiksi Tampereen yliopiston [Kuulumisia! ?koulutuksesta marraskuun 2012 numerosta](#).